

variables

Perdre el poder i canviar el partit: el viatge de l'esquerra demòcrata dels EUA

[vista prèvia >](#)

Després de la revolució neoliberal de la dècada de 1980 l'esquerra es va entregar a la Tercera Via que preconitzaven Bill Clinton i Tony Blair: un gir al centre per a competir electoralment contra la dreta, sacrificant principis clàssics a favor de l'eficiència a les urnes. L'ocàs electoral d'aquesta via ha portat a reobrir debats dins dels partits progressistes que es consideraven tancats. Es pot lliurar eficientment una batalla pel poder des de l'esquerra? Les primàries demòcrates del 2020 o el lideratge de Jeremy Corbyn al Labour britànic són exemples d'un camí que no té encara un final escrit.

Jaume Martorell

Polítleg. Doctorat per la School of Business and Management, Queen Mary-University of London

@JaumeMC

L'assalt al paradís i la mort de la Tercera Via

Històricament, l'esquerra s'ha dividit sobre com abordar dues grans qüestions: com arribar al poder, i què fer un cop s'hi arriba. A la seva panoràmica històrica de l'esquerra, l'historiador Donald Sasson (1946) ofereix un recull d'aquestes divergències al llarg dels últims 100 anys.

El segle XIX i el primer terç del XX van estar marcats per debats històrics, al si de les esquerres, sobre la necessitat de participar o confrontar les democràcies burgeses. La Guerra Freda va dividir les esquerres entre els que apostaven pel seguidisme del model soviètic i els que s'emmarcaven clarament en el camp de les democràcies liberals.¹

En aquest debat sobre com aconseguir el poder i què fer un cop s'ha aconseguit cal emmarcar l'ascens del que —per manca d'etiquetes millors i sense incorporar-hi un sentit pejoratiu— podríem definir com el populisme d'esquerres. Els màxims

exponents d'aquesta línia serien Bernie Sanders (1946) a els EUA, Jeremy Corbyn (1949) al Regne Unit, Podemos a l'Estat espanyol i Syriza a Grècia. Tots ells no només presenten una agenda política alternativa, sinó una estratègia alternativa per arribar a el poder.

A inicis del segle XXI, un cop assumida majoritàriament l'aposta per la participació electoral, és imprescindible construir coalicions de votants que permetin a l'esquerra accedir al poder. És un cicle que es retroalimenta a si mateix: allà on les classes mitjanes i baixes tenen una distribució de la riquesa més compacta, l'esquerra tendeix a participar del govern i impulsar polítiques redistributives.²

Aquest debat sobre com arribar al poder és especialment rellevant a les democràcies amb sistemes electorals majoritaris. Mentre que els sistemes proporcionals permeten l'articulació d'una pluralitat de l'esquerra a les cambres representatives, els sistemes majoritaris tendeixen a reforçar el bipartidisme

—sovint, perquè forcen a escollir un únic candidat per cada districte electoral. Les principals socialdemocràcies les trobem a estats amb sistemes proporcionals, mentre que els estats més liberals tendeixen a tenir sistemes majoritaris on es juga, electoralment, al tot o res. Les institucions electorals més proporcionals rebaixen el que hi ha en joc en cada contesa electoral i incentiven grans acords i consensos; les majoritàries, per contra, n'augmenten l'aposta.³

Els grans partits de masses de l'edat d'or de la socialdemocràcia es van aixecar sobre el vot de classe, accedint al poder amb el suport d'una classe obrera extensa i amb consciència que se socialitzava en l'esquerra tant en el seu oci, com en la seva activitat sindical, com en la seva vida política. Tant en sistemes proporcionals com en majoritaris. El Labour Party de Clement Atlee (1883-1967) que va construir l'Estat del Benestar britànic després de la Segona Guerra Mundial n'és un clar exemple.

1 SASSON, *One Hundred Years of Socialism. The West European Left in the Twentieth Century*.

2 LUPU; PONTUSSON, «The Structure of Inequality and Politics of Redistribution».

3 IVERSEN; SOSKICE, «Electoral institutions and the politics of coalitions: Why some democracies redistribute more than others»; IVERSEN; SOSKICE, «Distribution and Redistribution: The Shadow of the Nineteenth Century».

Es passa dels partits de masses que es confronten ideològicament als partits càrtel, que competeixen com agències professionals de gestió de la cosa pública

L'extensió de la classe mitjana i la terciarització de l'economia, acaben amb el model de partits de masses de la socialdemocràcia, que havien tingut un gran auge durant les dècades de 1950-1970. És més: a la dècada de 1980 s'inicia la revolució conservadora i s'instaura com a ideologia econòmica dominant el neoliberalisme: Margaret Thatcher (1925-2013) i Ronald Reagan (1911-2004) ascendeixen al poder com a referents de la nova dreta neoliberal. Davant l'empenta d'aquesta nova dreta, l'esquerra no troba un discurs per competir de forma òptima a nivell electoral. En aquest escenari, els anys 1990 i primers 2000 veuen la recuperació d'una esquerra desorientada. Primer els demòcrates de Bill Clinton (1946) i després el New Labour de Tony Blair (1953) dibuixen una alternativa per a l'esquerra per a recuperar el poder: la moderació i la triangulació amb posicions conservadores a l'àmbit econòmic. L'anomenada Tercera Via.

Tal com explica el politòleg nord-americà Peter Mair (1955-2011)⁴ aquest fet també té un

4 MAIR, *Ruling the Void: The Hollowing of Western Democracy*.

efecte en la competició electoral: es passa dels partits de masses que es confronten ideològicament als partits càrtels, que competeixen com agències professionals de gestió de la cosa pública. I no hi ha dos partits que exemplifiquin millor aquesta professionalització que els demòcrates nord-americans i els laboristes britànics.

La gran crisi del 2008 posa al descobert les limitacions d'aquesta aproximació socialdemòcrata moderada. La recuperació del projecte de la Tercera Via amb accent esquerrà no acaba de funcionar: Barack Obama (1961) veu la seva acció de govern limitada per l'obstruccionisme dels republicans,⁵ en una deriva autoritària que va culminar amb l'ascens de Donald Trump (1946) a la presidència.⁶ Ed Miliband (1969), que mai va guanyar la confiança dels sectors més dretans del Blairisme,⁷ s'estavella al 2015 davant un David Cameron (1966) que es presentava

5 OBAMA, *A Promised Land*.

6 SIDES; TESLER; VAVRECK, *Identity crisis: the 2016 Presidential Campaign and the Battle for the Meaning of America*.

7 BALE, *Five Year Mission: The Labour Party Under Ed Miliband*.

com a salvaguarda del caos, i que va acabar provocant el Brexit i l'ascens del populista Boris Johnson (1964). Mentre l'esquerra debat on va fallar en la dècada de 1990 i els 2000, la dreta encara es dretanitzava més. Mentre l'esquerra manté el compromís institucional, la dreta segresta les institucions en un procés de radicalització asimètrica.⁸

És en aquest context, en l'ocàs de la Tercera Via, on l'esquerra britànica i la nord-americana per primer cop en dècades aconsegueixen influència suficient dins del Labour i del Partit Demòcrata per bastir una alternativa capaç d'aconseguir el poder. En comptes d'una coalició de centre, mobilitzar l'electorat d'esquerra; en comptes d'apel·lar a moderats, reactivar votant abstencionista desencantat amb la política; en comptes de centrar la campanya en l'home blanc, apostar per construir coalicions més diverses en matèria de gènere i ètnies. Atreure votants de rendes baixes, joves i fer una coalició racialment més diversa que

8 MANN; NORMORNSTEIN, *It's Even Worse than it looks: How the American Constitutional System Collided with the new politics of extremism*.

L'esquerra demòcrata pot haver fracassat en el seu assalt al partit i a la nominació del candidat a la presidència, però alhora ha estat part decisiva de la seva transformació

la candidatura presidencial de Hillary Clinton (1947) de 2016, aquesta era l'aposta explicitada de Sanders i els seus estratègies pel 2020, un retorn explícit al vot de classe i subaltern.⁹

L'aposta de Corbyn al Labour, inicialment sembla la més reeixida. Després de la derrota de Miliband es fa amb el control del partit, supera diversos cops d'estat interns per part dels seus diputats a Westminster, partidaris de la Tercera Via, i el 2017 dona la sorpresa trencant la majoria absoluta conservadora, amb l'auge més important de vot pel Labour en dècades, malgrat quedar com la segona força, amb un avenç substancial però insuficient per arribar a Downing Street. No obstant, el Labour continua plegat per les tensions internes entre la seva dreta i el seu centre-dreta, que ja van sabotejar el govern de Gordon Brown (1951) i l'oposició de Miliband. I a més, s'hi afegeixen els conflictes dins de la mateixa esquerra. La incapacitat del partit per pacificar-se i de Corbyn per pacificar-ho per culpa de constants polèmiques i el debat sobre el posicionament davant el Brexit, acaben costant les eleccions de 2019, on el

partit s'estavella, la qual cosa acaba amb el lideratge de Corbyn i de l'ala esquerra laborista.¹⁰

Més interessant és la trajectòria de l'ala esquerra del Partit Demòcrata. Després de gairebé destarotar els plans de Hillary Clinton en les primàries del 2016, Bernie Sanders emergeix com a clar favorit en les primàries de 2020. Mentrestant també es consoliden altres lideratges a l'esquerra,¹¹ alguns ja existents, com és el cas de la senadora Elizabeth Warren (1949) —la qual participarà, també, a les primàries—; i d'altres de nous, com la congressista Alexandria Ocasio-Cortez (1989). Finalment, el centrista Joe Biden (1942) guanya tant les primàries, com les eleccions presidencials. Però, no confrontant a l'esquerra, sinó obrint-los les portes del partit.¹² Des d'aquesta perspectiva, podem dir que l'esquerra demòcrata pot haver fracassat en el seu assalt al partit i a la nominació del candidat a la presidència, però que

alhora ha estat part decisiva de la seva transformació.

Diversitat i progrés

Aquest article analitza l'últim cicle electoral nord-americà, posant el focus en les bases de l'esquerra del Partit Demòcrata, tot apuntant com la seva mobilització ha estat decisiva per a canviar la composició de l'electorat demòcrata i el partit en el seu conjunt.

Per fer-ho utilitzem la sèrie temporal d'enquestes 2016-2020 de l'American National Election Studies (ANES), centrant-nos en les primàries demòcrates del 2020, amb l'objectiu d'observar la composició i principals característiques del votant dels principals candidats de l'esquerra —Bernie Sanders i Elizabeth Warren— a les primàries d'aquell any.

Un dels debats que manté l'esquerra demòcrata és fins a quin punt es pot casar la socialdemocràcia tradicional —basada, sobretot, en l'eix de classe— amb la construcció d'una coalició més diversa en termes ètnics, de gènere i d'orientació sexual.

9 KARP, «Is this the Future liberal want?».

10 POGROUND; MAGUIRE, *Left Out. The Inside Story of Labour Under Corbyn*.

11 Quan s'utilitzi el terme «l'esquerra», farà referència a l'ala esquerra del partit demòcrata dels EUA.

12 KLEIN, «How Joe Biden Won over Bernie Sanders – And the Democratic Party».

Un dels debats que manté l'esquerra demòcrata és fins a quin punt es pot casar la socialdemocràcia tradicional amb la construcció d'una coalició més diversa en termes ètnics, de gènere i d'orientació sexual

L'última iteració d'aquest debat el trobem a les crítiques realitzades per l'analista de dades David Shor (1991), que afirma que el progressisme racial dels votants blancs educats dificulta la penetració entre minories més conservadores,¹³ apuntant que la confrontació del racisme i sexisme estructural d'institucions com la policia són més polaritzants que polítiques ambicioses de redistribució, com ara estendre la cobertura mèdica.

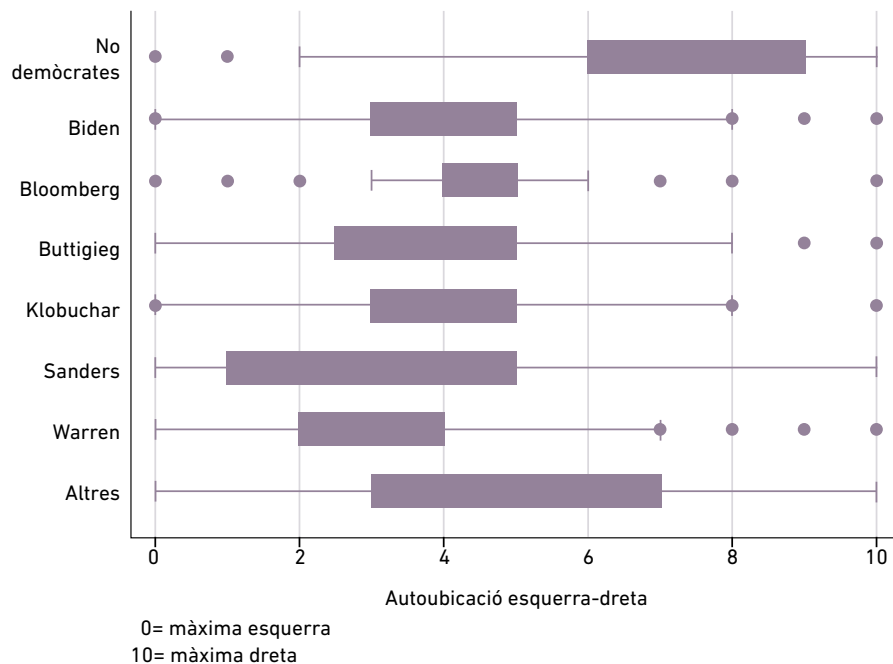
Els gràfics 1 a 4 ens presenten una descripció de la composició ideològica de les bases de diferents candidats demòcrates a la presidència. Són diagrames de caixa, és a dir, una il·lustració de com es distribueix la composició ideològica que ens dona informació del rang —mínim i màxim—, la mediana i els diferents quartils per a l'electorat de cada candidat demòcrata a les primàries.¹⁴

¹³ LEVITZ, «David Shor on Why Trump was good for GOP and how Dems can win in 2022».

¹⁴ En el diagrama de caixa, la línia blanca representa la mediana, on se situa el 50% de la distribució de l'electorat. Les dues línies verticals als extrems representen el valor mínim i el valor màxim que podem trobar a la distribució. Finalment, tenim la il·lustració de la distribució en quartils, que divideixen la distribució en grups de 25%. Els quartils

Gràfic 1

Distribució de l'electorat de les primàries 2020 segons autoubicació ideològica

Font: ANES, 2020.

El diagrama de caixa ens permet copsar rapidament la distribució de les diferents variables d'interès per

a comparar els diferents electorats que participen a les primàries demòcrates.

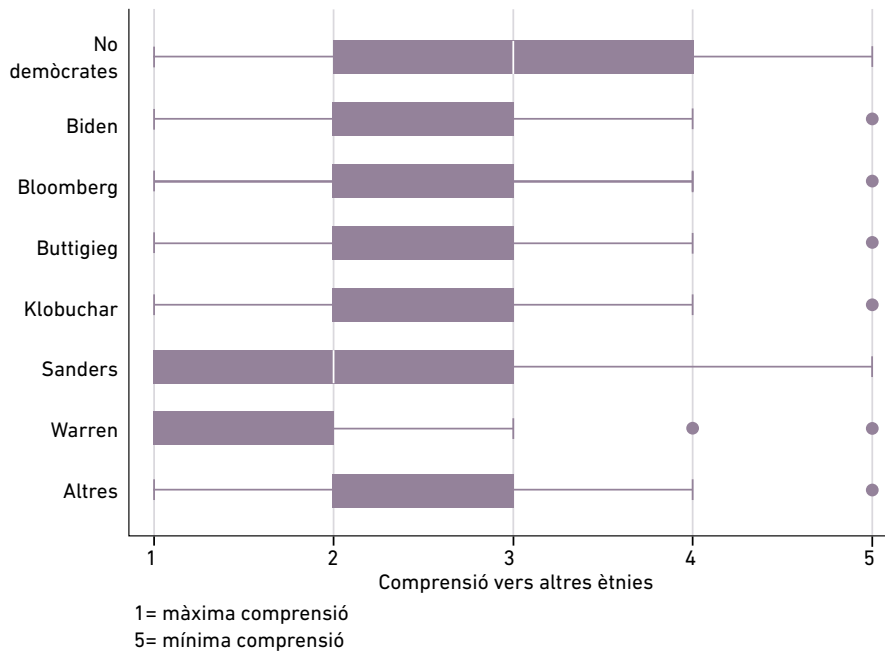
centrals, del 25% al 50% i del 50% al 75% els trobem il·lustrats a la caixa enfosquida. Els punts fora de la distribució representen «outliers», valors anòmals que, de tenir-los en compte, alterarien la distribució donant-ne una imatge esbiaixada.

Per a tal de copsar les diferències ideològiques hem escollit diversos indicadors de l'ANES 2020. En primer lloc, per a la identificació de la com-

Warren es posicionava com l'alternativa d'esquerres més moderada a Sanders, però té unes bases més clarament escorades a l'esquerra i el centre-esquerra

Gràfic 2

Distribució de l'electorat de les primàries 2020 segons comprensió vers altres ètnies

Font: ANES, 2020.

posició ideològica de la clàssica pregunta d'autoubicació esquerra-dreta, on 0 es màxima identificació d'esquerres i 10 màxima identificació de dretes. Aquesta pregunta està recollida en el gràfic 1 i hi podem observar clarament l'aposta per aquesta

lògica alternativa de mobilització des de l'esquerra, comparant la distribució de Sanders amb la de Biden.

Sanders, apel·la a tot l'espectre ideològic, però el gruix de les seves bases està escorat cap a l'esquerra amb la

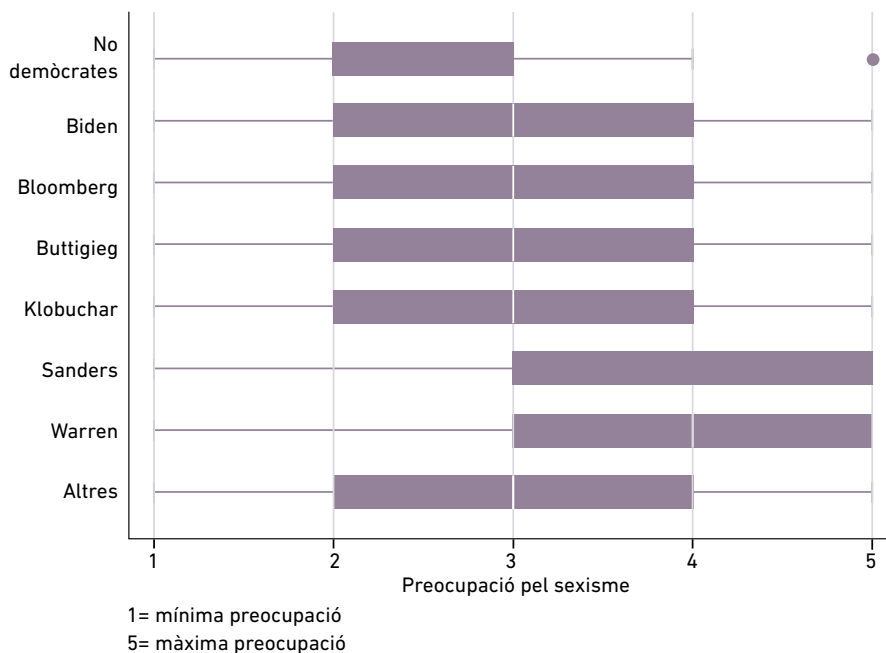
mediana situant-se en un valor de 2. Biden, també apel·la a un ampli espectre de l'electorat però, amb una mediana de 4, està clarament situat en el centre-esquerra. El cas de Michael Bloomberg (1942), milionari fundador de la companyia d'informació financera que porta el seu nom i ex-alcalde republicà de Nova York, destaca amb un electorat clarament concentrat en el centre de l'espectre polític. També paga la pena remarcar el cas de Warren, que es posicionava com l'alternativa d'esquerres més moderada a Sanders però que té unes bases més clarament escorades en l'esquerra i el centre-esquerra.

En segon lloc, ens interessa observar les actituds vers els problemes de racisme estructural i sexisme que existeixen a els EUA. Per copsar les actituds sobre racisme hem fet servir les preguntes V202452 i V202453 de l'ANES 2020, que anoten si l'identificat ha mostrat preocupació sobre la situació de persones d'altres ètnies i fins a quin punt es mira de posar en la seva situació, respectivament. A l'estar fortament correlacionades es poden fusionar en un índex conjunt per a tal d'identificar la «comprensió racial» de l'electorat.

Cert discurs d'esquerres mira de contraposar la lluita en pro d'una societat més diversa i els drets de les minories, amb la lluita en pro de la redistribució i la justícia social

Gràfic 3

Distribució de l'electorat de les primàries 2020 segons actitud vers el sexisme

Font: ANES, 2020.

És a dir, fins a quin punt es mostra preocupat i es pot posar en el lloc de persones d'una altra ètnia, on 1 mostra màxima comprensió i empatia i 5 és la més mínima comprensió.

En aquest punt és interessant d'observar la composició de les bases

de Sanders i Warren: els dos es mostren escorats cap a les posicions més comprensives, sobretot Warren amb la majoria de seguidors concentrats entre els punts 1 i 2. Unes dades que serveixen per desmitificar cert discurs d'esquerres que mira de contraposar la lluita en pro d'una so-

cietat més diversa i els drets de les minories, amb la lluita en pro de la redistribució i la justícia social. Dos aspectes que, amb aquestes dades indicarien, que més que contraposats són indestructibles.

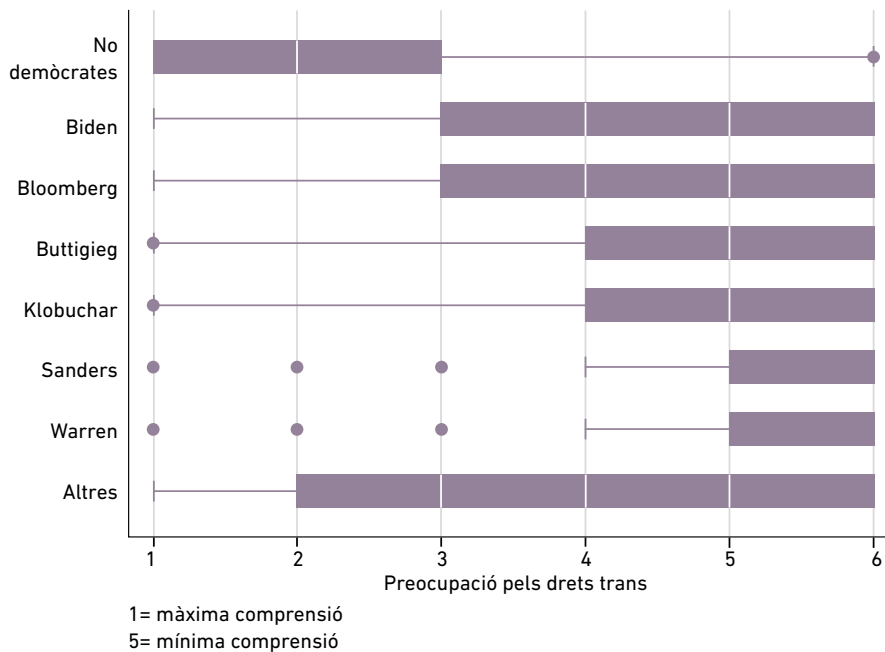
També apunten en aquesta direcció els gràfics 3 i 4, que ofereixen informació similar sobre preguntes relacionades amb sexisme i drets trans. El gràfic 3 mostra la distribució de la pregunta V201639, com a mostra de preocupació per les actituds sexistes. En aquest cas es pregunta fins a quin punt s'està d'acord amb la informació que les dones sobreinterpreten comentaris sexistes, amb 1 estant molt d'acord i amb 5 molt en desacord. És a dir, una puntuació de 5 reflecteix la màxima preocupació per comentaris sexistes. Aquí també podem observar com són les bases de Sanders i Warren les més escorades cap a posicions feministes.

El 2016 la lluita entre Hillary i Sanders va estar marcada per un sexisme subjacent que va donar lloc a l'estereotip dels «Bernie Bros». Una caricatura amb una base de veritat, atès que s'ha observat que les persones amb posicionaments sexistes

La proposta ideològica de Warren i Sanders: més a l'esquerra, sí, però també més compromesa amb una societat més diversa, que combati les discriminacions i garanteixi els drets de minories

Gràfic 4

Distribució de l'electorat de les primàries 2020 segons actitud vers drets de les persones trans

Font: ANES, 2020.

tes més hostils preferien Sanders abans que a Hillary.¹⁵ No obstant això sembla que juga un rol menor en les

primàries del 2020, encara que seria interessant analitzar com afecta a l'hora de donar suport a Sanders o a Warren.

¹⁵ LONG; RYAN; SUHAY, «Gender attitudes and candidate preferences in the 2016 U.S. Presidential primary and general elections».

El gràfic 4 es basa en la variable V201411 sobre un tema que ha

generat una polèmica substancial als EUA: si les persones trans tenen dret a usar els lavabos del gènere amb el que s'identifiquen o han de fer servir els lavabos del seu gènere de naixement. Els estats més progressistes han legislat perquè les persones trans vegin reconegut aquest dret, mentre que els més conservadors han legislat activament per a prohibir-ho.¹⁶ Per tant, doncs, aquesta pregunta ens pot servir com un indicador sobre el suport als drets de les persones trans. Observant els votants de Warren i Sanders destaquen per estar distribuïts —excepte uns quants *outliers*— en les puntuacions que es mostren més a favor del dret de les persones trans a fer servir els lavabos assignats al gènere amb el que s'identifiquen.

Aquests primers quatre gràfics il·lustren la proposta ideològica de Sanders i Warren: més a l'esquerra, sí, però també més compromesa amb una societat més diversa, que combati les discriminacions i garanteixi els drets de minories de qualsevol tipus.

¹⁶ LOPEZ, «Anti-transgender bathroom hysteria, explained».

Els que volen lluitar pels drets de les persones trans segurament també són els més compromesos amb agendes redistributives ambicioses

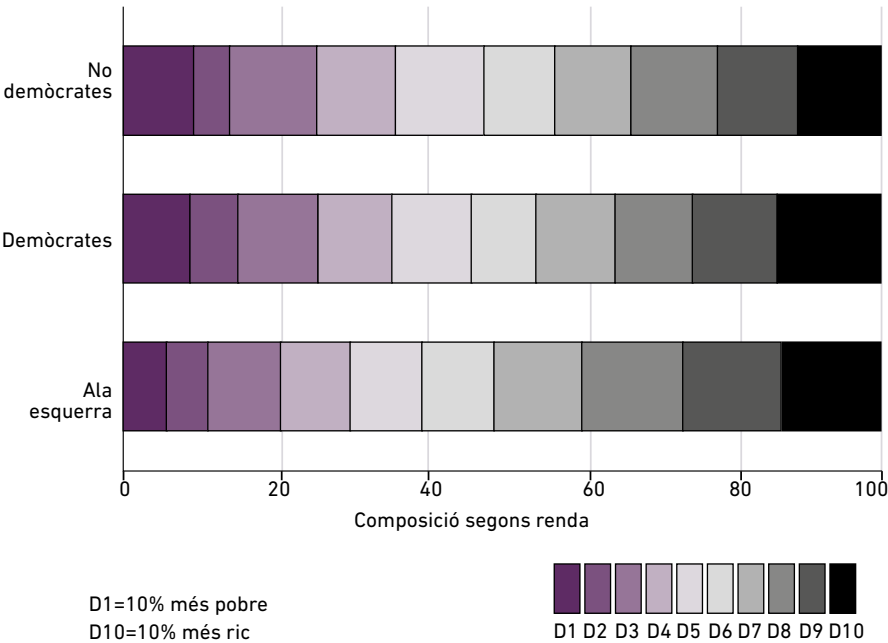
Aquesta exploració descriptiva no desmenteix que el qüestionament de desigualtats sistèmiques i estructurals no sigui polaritzant per a el conjunt de l'electorat, però apunta que els que volen lluitar pels drets de les persones trans segurament també són els més compromesos amb agendes redistributives ambicioses i que suposen el gruix de les bases de Warren i Sanders.

La divisió del «Diploma»

Continuem l'exploració descriptiva amb una breu anàlisi de la distribució socioeconòmica dels votants de l'esquerra. Per a fer-ho hem agrupat la mostra en tres grups: aquells votants a l'esquerra del Partit Demòcrata —incloent tots els enquestats que donen suport a Warren o a Sanders—; la resta de demòcrates; i els que donen suport a un candidat no demòcrata, sigui el llavors president Trump, un altre candidat republicà o un candidat d'un tercer partit.

El gràfic 6 mostra la composició d'aquests tres grups segons els decils de renda, del 10% més pobre al 10% més ric. Apunten una paradoxa inte-

Gràfic 5
Composició de l'electorat de les primàries 2020 segons distribució de la renda

Font: ANES, 2020.

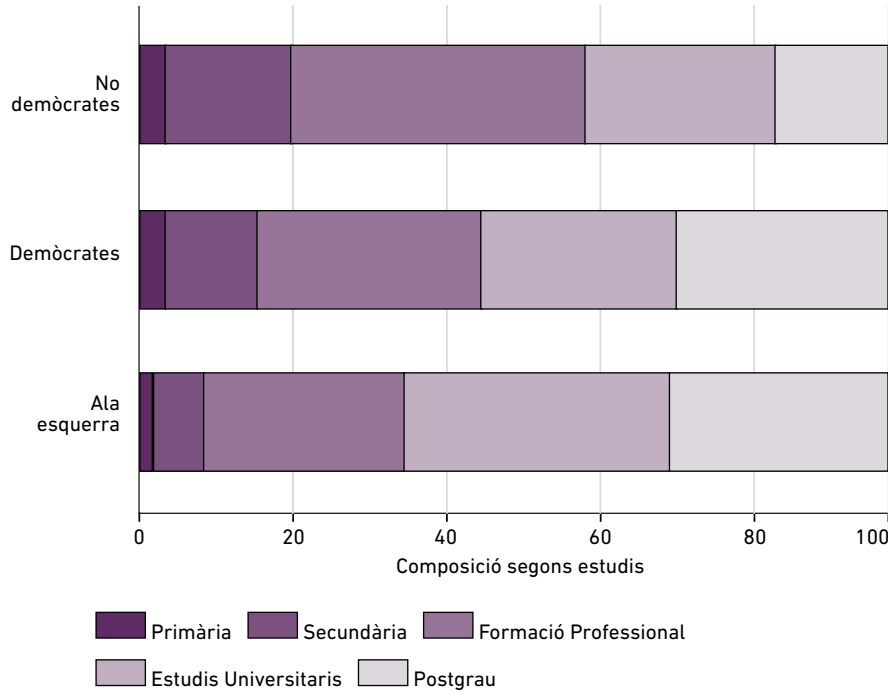
ressant: a mesura que avancem cap a posicions més a l'esquerra, avança el suport dels més benestants. Només el 40% dels votants d'esquerra — Warren i Sanders— estan al decil 5 o per sota, és a dir, el 50% més pobre, mentre que aquest percentatge arriba

fins a gairebé el 50% en el cas de la composició dels no-demòcrates.

Si fos només per aquest gràfic potser hauríem de creure les paraules del senador trumpista Josh Hawley (1979) quan, després de les últimes eleccions

Gràfic 6

Composició de l'electorat de les primàries 2020 segons educació

Font: ANES, 2020.

presidencials, va proclamar que els republicans s'havien convertit en el partit de les classes treballadores. No obstant, hi ha dades que ho matisen.

El més possible és que aquest gràfic s'hagi de llegir en conjunció amb el

gràfic 7 que mostra la composició dels tres grups segons nivells d'estudis; així podem observar com els sectors més formats de la població, són també els que donen més suport a l'esquerra. Segurament la correlació entre educació i renda és el que

explica el biaix positiu de les classes mitjanes i mitjanes altes vers els candidats de l'esquerra.

Avui en dia, l'educació és un dels grans divisors entre demòcrates i republicans, especialment si ens centrem en la població blanca. A les *mid-terms*, les legislatives del 2018, el 61% de votants blancs sense educació universitària va votar els republicans i el 37% els demòcrates; el 53% de votants blancs amb educació universitària va votar demòcrates i només el 45% va votar els republicans;¹⁷ i a les presidencials de 2020 Biden va guanyar entre els homes blancs universitaris superant amb un 35% a Trump, mentre que pràcticament va empatar amb ell entre els homes blancs no universitaris.¹⁸

Despertant el votant

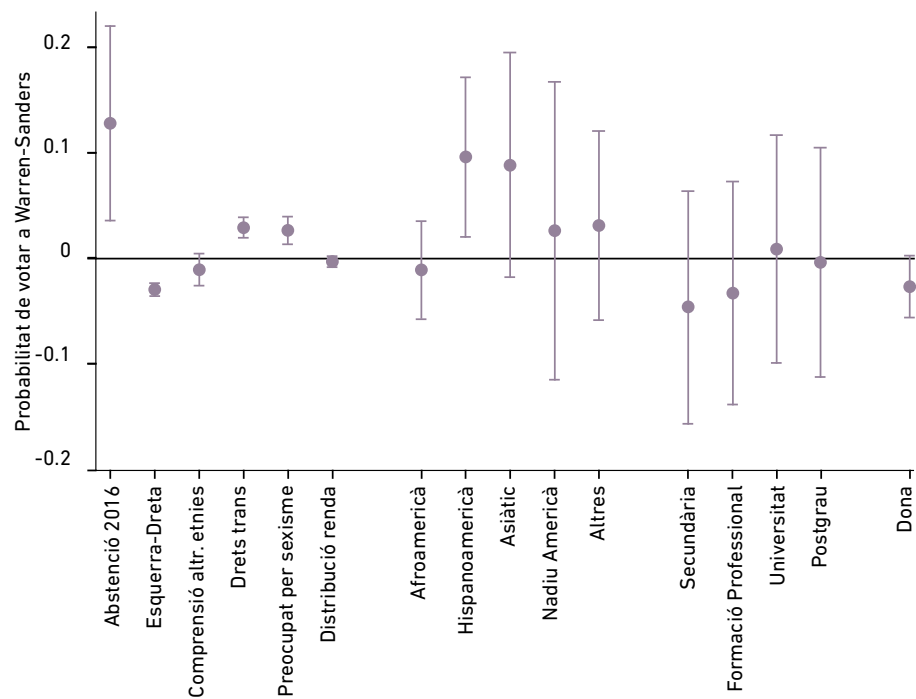
En aquest moment hem arribat als límits de la informació que podem extreure amb estadística descriptiva, atès que, tal com hem observat en

¹⁷ HARRIS, «America is divided by Education».

¹⁸ SCHNEIDER, «The 'Diploma Divide' in American Politics».

Ser hispanoamericà, asiàtic o nadiu americà
augmenta les possibilitats de votar l'esquerra

Gràfic 7
Impacte en la mitjana de la probabilitat de votar Warren-Sanders
segons diferents variables

Font: American National Election Studies, 2021

els gràfics 5 a 6, les nostres variables d'interès interactuen entre elles.

Per tal de poder controlar pels efectes d'altres variables, realitzarem una

regressió logística sobre les possibilitats de votar a l'esquerra.

En una regressió logística, la nostra variable d'interès és si un votant

dona suport a algun candidat de l'esquerra —Sanders o Warren—, per això hem recodificat les dades de suport a l'electorat en una variable binària amb valor «1» si és votant a les primàries de Warren o Sanders, i «0» si ha votat qualsevol altre candidat demòcrata o republicà.

Això ens permet capturar l'impacte que tenen les altres variables en convertir aquest «0» en aquest «1». És a dir, per exemple, com un augment d'un punt en l'escala ideològica impacta en la possibilitat de votar a l'esquerra demòcrata, assumint que la resta de variables segueixen inalterables. Un coeficient de signe positiu indica una relació positiva, a mesura que augmenta, també ho fan les probabilitats de votar a l'esquerra. Un coeficient de signe negatiu, indica una relació negativa, a mesura que augmenta, decreixen les possibilitats de votar l'esquerra.

A les variables descrites en els gràfics previs, hi sumem una altra variable d'interès: participació en les eleccions presidencials de 2016. Tal com s'ha exposat, una part important de l'esmena estratègica de l'esquer-

Actituds obertes vers la situació d'altres ètnies, els drets trans o les denúncies sexistes, incrementen la possibilitat de votar a Warren o Sanders

ra demòcrata és la necessitat de competir des de l'esquerra activant nous electorats. Aquesta variable ens permetrà comprovar fins a quin punt aquesta hipòtesi és encertada.

Pel que fa a la principal variable d'interès per validar l'esmena estratègica de l'esquerra —abstencionista al 2016— mostra un resultat positiu, encara que poc significatiu, tot apuntant que no haver votat a les presidencials del 2016 augmenta la possibilitat de donar suport a l'esquerra a les primàries del 2020.

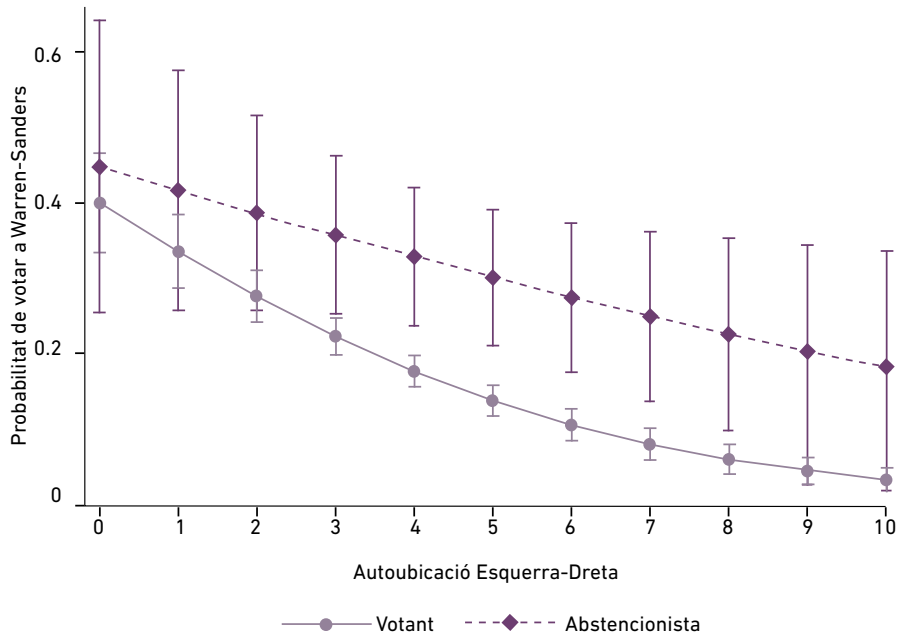
Respecte a les característiques ideològiques no hi trobem cap sorpresa. En aquelles on la posició de progrés són els valors més baixos, hi observem una relació negativa, en aquelles on la posició de progrés són els valors més alts, hi observem una relació positiva.

Actituds obertes vers la situació d'altres ètnies, els drets trans o les denúncies sexistes, incrementen la possibilitat de votar a Warren o Sanders, autoubicar-se a la dreta, la disminueix.

Analitzant les característiques personals i socioeconòmiques podem

Gràfic 8

Impacte en la probabilitat de votar Warren-Sanders segons autoubicació ideològica i participació en les presidencials de 2016

Font: ANES, 2020.

apuntar que ser hispanoamericà, asiàtic o nadiu americà, augmenta les possibilitats de votar l'esquerra. Ser afroamericà o ser dona, les disminueixen. Un fet que es pot explicar de-

gut a l'alta popularitat de Biden entre l'electorat negre, i les acusacions de sexisme que han envoltat la campanya de Sanders des de la confrontació amb Hillary el 2016.

La fortalesa de Sanders-Warren a l'esquerra els fa més competitiu a l'hora d'aconseguir suports entre els abstencionistes de la dreta

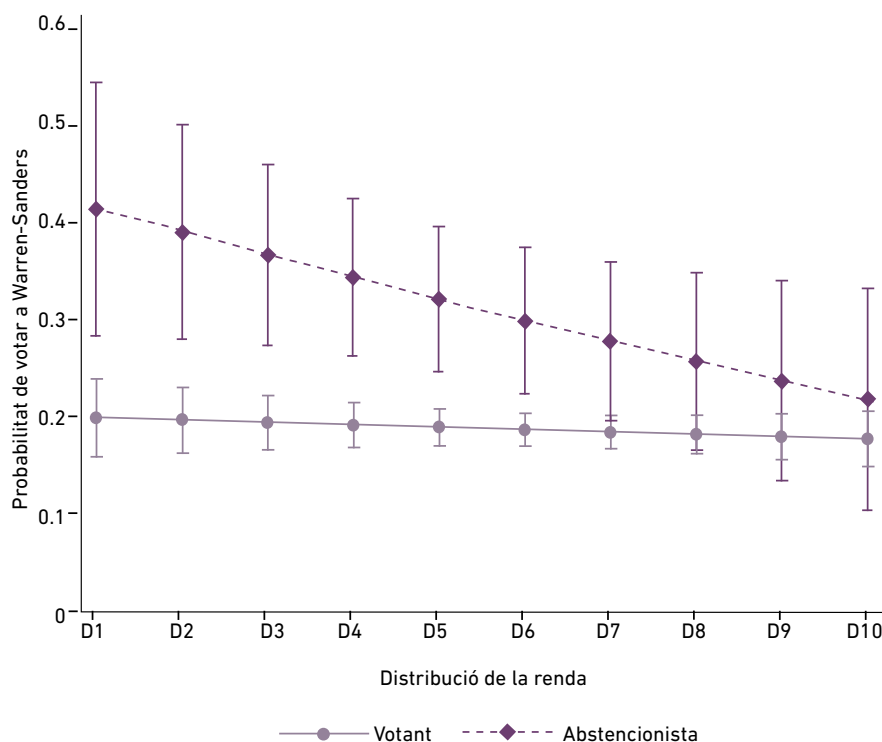
Especialment interessant és el fet que un cop controlat per educació —l'educació universitària augmenta la probabilitat de votar a l'esquerra— l'impacte de la distribució de renda és negatiu, és a dir a més riquesa, menys probabilitats de votar a l'esquerra. Tot just el contrari que una simple exploració descriptiva ens portaria a pensar.

Per tal d'aprofundir més en aquests resultats, els gràfics del 8 a l'11 analitzen diferents interaccions entre les variables.

En primer lloc el gràfic 8 analitza la interacció entre ideologia i abstenció al 2016, il·lustrant els efectes marginals a cada punt de l'escala ideològica. En coherència amb els resultats de la primera regressió, els abstencionistes tenen més probabilitats de votar l'esquerra. I de forma lògica, a més d'esquerres més possibilitats de donar suport a l'esquerra. No obstant, l'evolució dels abstencionistes és lineal en una diagonal perfecta. En canvi, la probabilitat dels votants de donar suport a l'esquerra no és lineal, sinó que l'augment s'incrementa exponencialment entre votants de l'esquerra i el centre esquerra.

Gràfic 9

Impacte en la probabilitat de votar Warren-Sanders segons distribució de la renda i participació electoral en les presidencials de 2016

Font: ANES, 2020.

Paradoxalment, la fortalesa de Sanders-Warren a l'esquerra els fa més competitiu a l'hora d'aconseguir suports entre els abstencionistes de

la dreta: mentre que la probabilitat de suport per part d'un votant i un abstencionista a l'extrem esquerra és bastant similar, la probabilitat que un

Les dades apunten a un atractiu del populisme d'esquerres de cara a aconseguir suports entre abstencionistes, com a mobilitzar els vots de minories i els sectors més desfavorits econòmicament

abstencionista de dretes doni suport a Warren-Sanders és molt més elevada que la d'un votant de dretes.

El gràfic 9 se centra en la interacció entre la distribució de la renda i l'abstenció. És remarcable que mentre la probabilitat de suport a l'esquerra es manté lleugerament a l'alça entre votants al llarg de la distribució de la renda, entre abstencionistes té una direcció negativa. És a dir, un votant pobre té les mateixes probabilitats de donar suport a l'esquerra que un de ric; en canvi un abstencionista pobre, té més probabilitat de donar suport a l'esquerra que un de ric. El gràfic 10 també contribueix a aclarir aquesta relació entre riquesa i probabilitat de donar suport a l'esquerra que està condicionada pels estudis universitaris: és negativa en aquells amb estudis universitaris, positiva en aquells sense.

En el seu conjunt els gràfics 8, 9 i 10 apunten a elements que validen l'aposta per a construir una coalició des de l'esquerra. Aquí hem de ser cauts, però, en la seva interpretació. És possible que l'aposta de l'esquerra sigui capaç de mobilitzar votants més abstencionistes i més

precaritzats, però no ho va fer amb prou força com per imposar-se a les primàries demòcrates.

En la seva valoració un cop finalitzada la campanya de Sanders, l'historiador Matt Karp (1981) apunta a dues grans victòries en el cicle 2016-2020: l'enfortiment institucional de l'esquerra per influir en el Partit Demòcrata en els seus propis termes, i la construcció d'una coalició embrionària que ha estat capaç d'atreure nous votants joves i antics votants desencantats.¹⁹ El fracàs de Sanders al 2020 s'explica, en gran part, perquè no aconsegueix mantenir els alts nivells de suport entre nous votants, votants joves i votants més d'esquerres dels que gaudia el 2016.²⁰

Aquesta diagnosi d'una «coalició embrionària» és coherent amb les dades presentades prèviament, que apunten a l'atractiu del populisme d'esquerres de cara tant a aconseguir suports entre abstencionistes, com a mobilitzar els vots de minories i els sectors més desfavorits econòmicament. Per això, l'electorat demòcrata a les primàries de 2020 és substancialment diferent al de les eleccions del 2016.

19 KARP, «Bernie Sander's Five-Year War».

20 HUDAK, «Bernie Sander's failed Coalition».

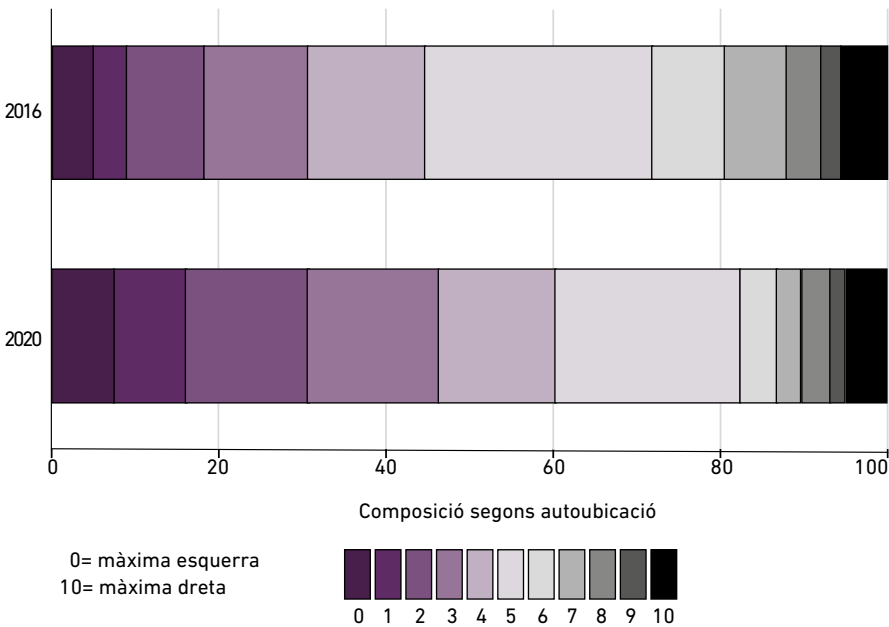
Ho podem observar en el gràfic 10 que compara la composició ideològica d'aquells que diuen haver votat Hillary a les presidencials del 2016 i d'aquells que afavorien un candidat demòcrata i van participar a les primàries de 2020.

De les presidencials del 2016 a les primàries del 2020 el centre de gravetat de l'electorat demòcrata es desplaça cap a l'esquerra. Malgrat que aquest és només un índex exploratori, cal tenir en compte que es compara dos electorats diferents, i que l'electorat de les primàries tendeix a situar-se més a l'esquerra que els votants de les eleccions generals.

No obstant, aquest índex lliga amb l'evolució de l'electorat demòcrata, que durant les últimes dècades ha evolucionat cap a posicions més progressistes-liberals. Mentre que el 1994, en plena presidència de Bill Clinton, només un 25% de l'electorat demòcrata es definia com a «liberal» —en el sentit nord-americà del terme per identificar l'esquerra— i un 25% com a «conservador», a finals del 2018 per primer cop el 51% es definia com a «liberal» mentre que els conservadors retrocedien fins a gairebé un 10%.

El Partit Demòcrata ha guanyat el vot popular en cinc de les últimes sis eleccions presidencials, però només ha guanyat el col·legi electoral en tres ocasions

Gràfic 10
Composició de l'electorat demòcrata de les presidencials 2016 i les primàries 2020 segons autoubicació ideològica

Font: ANES, 2020.

Conclusió:
Radicals vestits de moderats

El canvi va més enllà de l'electorat i afecta el conjunt del Partit Demòcrata, incloent el seu lideratge. Biden no guanya en oposició a l'esquerra, sinó estendre-l'hi la mà. Tant Eliza-

beth Warren, com Bernie Sanders, o Alexandra Ocasio-Cortez, col·laboren amb l'elaboració del programa de les eleccions presidencials. La seva influència, en canvi, contrasta amb la irrellevància de Michael Bloomberg, l'aposta més centrista del partit a les primàries de 2020.

El test final de la proposta de l'esquerra no el trobem a les presidencials, sinó a les eleccions del Senat a Geòrgia. Allà dos candidats de marcat perfil esquerrà —John Ossof (1987) i Raphael Warnock (1969)— aconseguixen guanyar en un feu tradicionalment republicà, no des de la dreta, sinó des de l'esquerra, tot mobilitzant sectors de l'electorat tradicionalment ignorats i, fins i tot, que han vist menystingut el seu dret a vot.²¹

L'evolució del partit demòcrata no es pot analitzar obviat l'evolució del partit republicà. La dreta ho té fàcil per a presentar-se com a moderada, malgrat que en les últimes dècades ha experimentat un procés de dretanització i radicalització que ha activat identitats blanques i masculines preexistents, especialment durant el mandat d'Obama.²²

Una estratègia de radicalització de la identitat blanca que té com a únic objectiu compensar la poca popularitat de les polítiques econòmiques

21 NILSEN, «Georgia went blue. Can Democrats make it happen elsewhere?».

22 SIDES; TESLER; VAVRECK, *Identity crisis: the 2016 Presidential Campaign and the Battle for the Meaning of America*.

L'ambició i l'estratègia per a aconseguir el poder es poden quedar en promeses estèrils si la correlació de forces institucional impedeix a l'esquerra dur a terme les seves propostes

impulsades pels republicans, canviant el focus del debat o fins i tot per a legitimar la seva consolidació en el poder per sobre de majories democràtiques.²³

És a dir, encara que estigués provat sòlidament que avançar propostes per fer front al masclisme i racisme estructural de la societat nord-americana és una desavantatge electoral per als demòcrates, posar el focus electoral i mediàtic en propostes redistributives no és a les seves mans. Els més damnificats per un gir conservador del Partit Demòcrata en matèria de gènere i racial serien els mateixos grups als que la dreta criminalitza per a mantenir-se en el poder.

El debat és recurrent: després de la pèrdua electoral del governador demòcrata a Virgínia el novembre del 2021 i amb la popularitat de Biden en el seu punt més baix, tornen a sorgir les veus que apunten que sense un gir conservador de l'administració Biden i el partit en el seu conjunt, els demòcrates s'estavellaran en les «mid-terms» del 2022 que renova-

ran parcialment el Senat i el Congrés. No obstant aquestes mateixes veus solen passar de puntetes en la impossibilitat estructural d'aprovar les polítiques més ambicioses de les últimes administracions demòcrates.

A l'hora d'analitzar la realitat electoral nord-americana és imprescindible retornar a les institucions. Tal com apuntàvem a l'inici, els sistemes electorals majoritaris han tendit a afavorir la dreta. Als EUA aquest biaix promajoritari inicial s'ha vist congelat, amplificat i instrumentalitzat per un Partit Republicà que vol blindar-se en el poder per intentar mitigar els efectes polítics dels canvis demogràfics i socials.

La prova més gràfica, és que el Partit Demòcrata ha guanyat el vot popular en cinc de les últimes sis eleccions presidencials, però només ha guanyat el col·legi electoral en tres d'aquestes sis eleccions. Malgrat que el Partit Demòcrata va guanyar les eleccions del 2020 amb un vot popular gairebé d'un 5% per sobre de Trump, el seu control sobre el Senat va acabar en mans de l'electorat tradicionalment conservador de Geòrgia.

També hi ha lliçons en els fracassos demòcrates, i el més evident és la timidesa a l'hora d'impulsar reformes estructurals que corregeixin el biaix pro-dretà. Un error que ja van cometre durant la presidència de Barack Obama. Fins hi tot quan els demòcrates controlen Congrés i Senat, l'actual correcció supermajoritària del Senat i la seva instrumentalització per part del Partit Republicà, atorga un poder de veto als senadors més dretans del partit.

L'ambició i l'estratègia per a aconseguir el poder es poden quedar en promeses estèrils si la correlació de forces institucional impedeix a l'esquerra demòcrata dur a terme les seves propostes. En uns moments on l'estratègia de la dreta passa per fortificar-se a les institucions polítiques i judicials passant per sobre de majories democràtiques, l'esquerra no pot jugar al joc de sacralitzar aquestes institucions sense fer front als seus biaixos. La relació entre l'ala esquerra i la moderada del Partit Demòcrata encara s'escriu avui; si serà un èxit o un fracàs dependrà en gran mesura en la seva capacitat per a superar la captura republicana de les institucions nord-americanes. ■

23 HACKER; PIERSON, *Let Them Eat Tweets: How the Right Rules in an Age of Extreme Inequality*.

■ Bibliografia

BALE, Tim. *Five Year Mission: The Labour Party Under Ed Miliband*. Oxford: Oxford University Press, 2015.

HACKER, Jacob S.; PIERSON, Paul. *Let Them Eat Tweets: How the Right Rules in an Age of Extreme Inequality*. Nova York: Liveright Publishing, 2020.

HARRIS, Adam. «America is divided by Education» [en línia]. A *The Atlantic*, de 7 de novembre de 2018. Disponible a: <www.theatlantic.com>.

HUDAK, John. «Bernie Sanders's failed coalition» [en línia]. A *Brookings*, de 10 de març de 2020. Disponible a: <www.brookings.edu>.

IVERSEN, Torben; SOSKICE, David. «Electoral Institutions and the Politics of Coalitions: Why Some Democracies Redistribute More Than Others». A *The American Political Science Review*, vol. 100 (2), pàg. 165-181, 2006.

IVERSEN, Torben; SOSKICE, David. «Distribution and Redistribution: The Shadow of the Nineteenth Century». A *World Politics*, vol. 61 (3), pàg. 438-486, 2009.

KARP, Matt. «Is this the Future Liberals Want?» [en línia]. A *The Jacobin*, de 14 d'octubre de 2019. Disponible a: <www.jacobinmag.com>.

KLEIN, Ezra. «How Joe Biden won over Bernie Sanders –And the Democratic Party» [en línia]. A *Vox*, de 13 d'abril de 2020. Disponible a: <www.vox.com>.

LEVITZ, Eric. «David Shor on Why Trump Was Good for the GOP and How Dems Can Win in 2022» [en línia]. A *New York Magazine*, de 3 de març de 2021. Disponible a: <www.nymag.com>.

LONG, Meri T.; DAWE, Ryan; SUHAY, Elizabeth. «Gender Attitudes and Candidate Preferences in the 2016 U.S. Presidential Primary and General Elections». A *Politics & Gender*, primera versió, pàg. 1-28, 2021.

LOPEZ, German. «Anti-transgender bathroom hysteria, explained» [en línia]. A *Vox*, de 22 de febrer de 2017. Disponible a: <www.vox.com>.

LUPU, Noam; PONTUSSON, Jonas. «The Structure of Inequality and the Politics of Redistribution». A *The American Political Science Review*, vol. 105 (2), pàg. 316-336, 2011.

MAIR, Peter. *Ruling the Void: The Hollowing of Western Democracy*. Londres-Nova York: Verso, 2013.

MANN, Thomas E.; ORNSTEIN, Norman J. *It's Even Worse Than It Looks: How the American Constitutional System Collided with the New Politics of Extremism*. Nova York: Basic Books, 2016.

OBAMA, Barack. *A promised land*. Nova York: Crown, 2020.

SASSON, Donald. *One Hundred Years of Socialism. The West European Left in the Twentieth Century*. Camdem: Bloomsbury Publishing, 2014.

SIDES, John; TESLER, Michael; VAVRECK, Lynn. *Identity crisis: the 2016 Presidential Campaign and the Battle for the Meaning of America*. Princeton: Princeton University Press, 2019.

POGRUND, Gabriel; MAGUIRE, Patrick. *Left Out. The inside story of Labour under Corbyn*. Nova York: Vintage, 2021.

SCHNEIDER, Bill. «The 'Diploma divide' in American Politics» [en línia]. A *The Hill*, de 29 de novembre de 2020. Disponible a: <www.thehill.com>.

VALENCIA, Janie. «Most Democrats Now Identify As 'Liberal'» [en línia]. A *FiveThirtyEight*, d'11 de gener de 2019. Disponible a: <www.fivethirtyeight.com>.